

UNA DÈCADA AMB MOSCA NEGRA Les dificultats econòmiques i els alts cabals han impedit combatre la plaga des de la seua primera generació

(CHE) sembla que és, si més no, millorable.

Enguany, fa un mes ja es van fer mostres de l'estat larvari de la plaga seguint el 'modus operandi' habitual, però la planta aquàtica anomenada *Potamogeton pectinatus*, hàbitat idoni per al desenvolupament de l'insecte, tot just havia iniciat el seu desenvolupament després de mesos d'alts cabals i es va decidir ajornar encara més el primer tractament.

XIFRES AMB MATISOS A l'hora de fer un balanç de l'afectació que durant aquests deu anys ha provocat la plaga, les dades d'assistències mèdiques per picades són reveladores de que la capacitat per reduir l'impacte de la plaga és relativa perquè el nombre d'atencions no ha variat gaire des del 2008, si bé el 2010 hi va haver un punt àlgid, ja superat. Ara bé, s'han de valorar els marcadors d'eficàcia assolits contra les larves perquè, en cas contrari, l'afectació hauria sigut progressiva i cada vegada menys suportable. Des del 2006, segons les dades de l'Agència Catalana de la Salut [vegeu quadres], s'han atès més de 35.000 picades, que naturalment només són una ínfima part de les mossegades del simúlid: aquelles que han provocat inflamacions i han requerit tractament amb corticoides.

DESTACAT

Un indicador fidedigne de canvis globals

■ El cicle biològic de la mosca negra està molt lligat als cursos de l'aigua i en el cas de l'Ebre, la seua molesta presència és, a més a més, un indicador de com han canviat les condicions de l'aigua i de la llera del riu. La disminució i la regularització del flux de l'aigua, així com la clarificació del cabal, han afavorit que els raigs solars puguin arribar al fons, fins i tot als punts de més profunditat, i han permès la colonització del llit del riu per part de macròfics, plantes subaquàtiques que creixen dins de les aigües de bona qualitat i que són l'hàbitat ideal per a la proliferació de la mosca negra. Fins a aquest punt s'ha arribat a través de diferents cicles i circumstàncies. Per començar, abans dels anys 60, l'aigua era tèrbola, carregada de sediments, i això impedia la penetració de la llum i el desenvolupament de plantes. Amb la construcció dels embassaments, aquests van retindre sediments, si bé el creixement demogràfic i de

l'activitat agrícola i industrial enregistra paral·lelament van provocar l'aportació de més nutrients a l'aigua i, en conseqüència, el creixement de fitoplàncton, responsable del color verdós de l'aigua del riu durant els anys 70 i 80 i també una barrera per a la penetració de la llum solar. Però, en l'etapa més recent, la irrupció d'espècies invasores hiperfiltradores de l'aigua com el musclo zebra i, sobretot, la depuració de les aigües residuals que s'aboquen al riu, ha comportat una millora de la qualitat de l'aigua, frenant la concentració de fòsfor i la conseqüent proliferació de fitoplàncton i afavorint, en canvi, l'entrada de llum fins a la llera i el creixement massiu de plantes aquàtiques. L'escenari ideal per a la mosca negra. "Un interessant exemple dels efectes del canvi global als nostres rius", segons conclou el reconegut biòleg del Montsià Carles Ibàñez en un article recent a la revista *Investigación y Ciencia*.

poca persistència.

CREMA HIDRATANT El que tampoc ha evolucionat gaire en aquests deu anys són els mètodes repel·lents de les picades. El més eficaç sembla que continua sent l'ús de la crema hidratant Natural Honey, distribuïda per l'empresa Colomer Group. No es pot comercialitzar amb aquest ús perquè les autoritats del medicament obliguen a fer tests i estudis conclouents que no s'han fet, però la seua eficàcia, encara que sense aval científic, s'ha anat transmetent i és un fet inqüestionable. Altres empreses com la cooperativa Soldebre han intentat impulsar solucions concretes alternatives, però els requisits farmacològics han fet que a dia d'avui no hi haja cap producte específic al mercat i que el més segur siga una crema hidratant, el component bàsic de la qual com a repel·lent de la mosca negra seria el geraniol, un alcohol que forma part de l'oli d'algunes flors com el gerani turc. "El concepte és que funciona perquè emmascara la nostra condició de mamífers: emetem substàncies per la pell a través de les quals la mosca negra ens detecta i les cremes greixoses emmascaren aquest reclam", explica Raül Escosa, responsable del servei tècnic del Copate. ■

A més a més, fonts de l'Agència a les Terres de l'Ebre recorden que la gent que ja ha anat una vegada al metge i coneix el remei, ja l'aplica directament la vegada següent. És a dir, una cosa són les xifres del sistema sanitari i l'altra, la incidència de la població de mosca negra i la seua afectació a les persones. "En campanyes agrícoles o si es va amb pantalons curts s'hi està més exposat", cons-

taten les mateixes fonts, que també recorden que l'estadística d'assistències inclou totes les picades d'artròpodes no verinosos, és a dir, també pot ser que algunes siguin per picades de tàvecs o mosquits.

En relació a la lluita contra el mosquit, sobretot al delta de l'Ebre, el pla aprovat per la Generalitat manté els protocols que s'han fet servir normalment. El període de vigilància i mos-

treig dels focus larvaris es fa entre març i octubre. La vigilància a les zones naturals engloba una superfície aproximada de 8.000 hectàrees i la vigilància als arrossars, de 7.300 hectàrees. El producte utilitzat per al tractament és el mateix que s'aplica contra les larves de mosca negra, el BTI, per no malmetre la resta de la fauna de la zona. El BTI és un bacil esporulat que no deixa residus i té

Raül Escosa Responsable tècnic de l'àrea de plagues del Copate

"Per a la recerca som insignificants"

TERRES DE L'EBRE

Raül Escosa dirigeix les operacions en la pugna contra la mosca negra. Consta que ara, just abans del tractament de dimecres, dia 3, l'estat larvari del simúlid ja era prou avançat, però confia en que l'eficàcia dels tractaments amb BTI es mantinga molt a prop del 100% d'eliminació de les larves. Explica que el protocol d'actuació es manté igual que en els darrers anys i que en tres o quatre setmanes es tornarà a fer un mostreig abans de dur a ter-

me un segon tractament. Els set punts d'abocament de BTI amb helicòpter, de baix cap a dalt, des de la desembocadura fins a Ascó, i la zona de tractament manual a la sortida de l'embassament de Flix, també són els mateixos. "Ara el cabal és estable i regulat i no hi ha problemes", diu, però admet que la prioritització de la CHE, a principis d'any, dels interessos de les elèctriques, que volen tindre els pantans plens, és un "mal endèmic" que es pot convertir en una dificultat afegida per començar els tractaments més

avint. Escosa també corrobora que ara mateix no hi ha alternativa fiable al BTI. Caldrà esperar, doncs, a la millora dels tractaments amb paràsits, però el cas és que l'horitzó no és encoratjador perquè, segons reconeix el responsable tècnic del Copate, les grans companyies de fitosanitaris, distribuïdores de BTI, són reticents a promoure la recerca per trobar nous mètodes de combat: "A nosaltres ens comporta molts diners, però per a ells és insignificant i ho consideren un fenomen puntual", explica. ■

BTI a diferents punts del riu Ebre.